

HELSINGIN KAUPUNGINORKESTERI

TRISTAN JA ISOLDE

KE / ONS / WED

07 / 09 / 2022

TO / THU

08 / 09 / 2022

19.00

HELSINGIN MUUSIKKITALO
MUSIKHUSET I HELSINGFORS
HELSINKI MUSIC CENTRE

SUSANNA

MÄLKKI

STUART

SKELTON

LISE

LINDSTROM

JENNY

CARLSTEDT

MARKUS

NIEMINEN

BRINDLEY

SHERRATT

ROLAND

LIIV

HELSINKI PHILHARMONIC ORCHESTRA

RICHARD STRAUSS

Metamorfoosit

Natsihallinto ensin kohotti ja sitten murskasi Richard Straussin (1864–1949) uran. Ilman mahdollisuutta kieltäytymiseen hänet nimittiin valtiollisen kulttuuriohjelman korkeimmille paikoille, ja vain parin vuoden jälkeen hänet sysättiin alas niskassaan ei-toivotun henkilön leima. Maineensa ryvettäneenä Strauss joutui sinnittemään yhtälältä juutalaissympatoidensa ja toisaalta natsimenneisyytensä puristuksissa koko sodan ajan ja vähän sen jälkeenkin. Hänen inspiraationsa muren i raunioiksi samaa tahtia kuin kotikaupunkia Müncheniä pommitettiin, eikä uusissa teoksissa ollut sitä kipinää, jolla hän oli kohonnut maailman ehkä tunnetuimmaksi säveltäjäksi.

Talvella 1945 pommit murskasivat Wienin Valtionoopperan, saksalaisen taiteen ja kulttuurin korkeimpien saavutusten kruunun. Talon, joka oli pitänyt Straussin perintöä yllä vielä sodankin aikana: "Ihmiskunnan historian karmein ajanjakso on tulossa päätkseensä", Strauss uskoutui päiväkirjalleen. "Kahdentoina vuoden hirviömäinen välinpitämättömyyden ja kulttuurinvastainen valtakausi suurimpien rikollisten otteessa, minkä aikana Saksan 2000-vuotinen kulttuurin evoluutio koki lopullisen tuhonsa." Seuraavana päivänä Strauss päätti koota sekalaisista luonnostelmistaan yhden yhtenäisen teoksen, joka sai pian nimen *Metamorfoosit*.

Vaikka teoksen nimi viittaa biologiseen muodonmuutokseen, ja on ilmeisesti perua J.W. von Goethen vuonna 1790 julkaistusta samannimisestä teoksesta, sävellyksen teemat itsessään eivät muuta muotoaan. Nimen onkin liittyvä ulkomusiikkiseen muutokseen; kuolemaa, tuhoa ja hävitystä seuraavaan uudesti syntymiseen. Teos valmistui vain 18 päivää ennen Hitlerin kuolemaa ja pian koittavaa rauhaa. Teos herätti myös Straussin kuolleista. *Metamorfooseista* tuli Straussin niin kutsutun "taiteellisen intiaanikesän" ensimmäinen valmistunut teos, jota seurasivat mm. oboekonsertto ja *Neljä viimeistä laulua*.

Musiikillisesti *Metamorfoosit* perustuu viidelle perusaineekselle, joita Strauss kuoruttaa lainauksilla Beethovenin *Eroica*-sinfonian hitaasta osasta sekä teemasta, jonka juuret löytyvät esimerkiksi Bachin g-mollifugasta viululle, Beethovenin *Kohtalonsinfonia*sta ja Mozartin *Jupiter*-sinfoniasta – saksalaisen musiikin maaperän syvimmistä kerroksista.

LISÄÄ MUUSIKKENERGIAA

MÄLKKI & JOSEFOWICZ

Susanna Mälki, kapellimestari

Leila Josefowicz, viulu

John Adams: Viulukonsertto

Anton Bruckner: Sinfonia nro 4 "Romantinen"

PE / FRE / FRI

16 / 09 / 2022

19.00

SINFONIA BREVIS

Dalia Stasevska, kapellimestari

Alexandre Kantorow, piano

Helvi Leiviskä: Sinfonia brevis

Sergei Rachmaninov: Pianokonsertto nro 1

Jean Sibelius: Sinfonia nro 6

KE / ONS / WED

21 / 09 / 2022

19.00

TO / THU

22 / 09 / 2022

19.00

MATHIS DER MALER

Susanna Mälki, kapellimestari

Pekka Kuusisto, viulu

Magnus Lindberg: Viulukonsertto nro 1

Paul Hindemith: Mathis der Maler, sinfonia

KE / ONS / WED

30 / 09 / 2022

19.00

DARK & BRIGHT

Pekka Kuusisto, kapellimestari

Maria Krykov, Kontrabasso

Einojuhani Rautavaara: A Requiem in Our Time

George Walker: Sinfonia nro 5

Missy Mazzoli: Dark with Excessive Bright

Ida Moberg: Orkesterisarja

Isobel Waller-Bridge: Temperatures (ekS.)

KE / ONS / WED

05 / 10 / 2022

19.00

TO / THU

06 / 10 / 2022

19.00

TICKETMASTER: 9,50-46€

sis. palvelumaksun / inkl. serviceavgift / incl. service charge

Toinen näytös oopperasta Tristan ja Isolde

Hyvän säveltäjän erottaa suuresta säveltäjästä usein vain se, että jälkimmäinen pakottaa kuulijan kyseenalaistamaan käsityksiään taiteesta. Mikä on musiikkia? Missä menee hyvän maun raja? Saako näin edes säveltää? Claude Debussyn *Faunin ilta-päivä* (1894) horjutti oman aikansa harmonioita ja muotoja. Igor Stravinskyn *Kevätuhri* (1913) repi kuulijakunnat ensin kahtia, sitten se nostettiin lähes yksimielisesti 1900-luvun merkkiteoksiin. John Cagen pelkistää tauoista koostuva 4'33" (1952) herätti suurta paheksuntaa, sitten yhtä suurta ihmetystä ja hailua – ehkä musiikki voi olla sattumanvaraista hälyyäniä, joita säveltäjä ei ole esitykseen kirjoittanut.

Vaikka myös Richard Wagner (1813–1883) sävelsi nimensä musiikin historiaan *Nibelungin sormuksella* ja muilla jättimäisillä oopperoillaan, hänkin taiteellinen läpimurtonsa alkoi eräänlaisesta skandaalista. Kesäkuun 10. päivänä 1865 Münchenin kansallisteatterissa päävänvalon näki ooppera *Tristan ja Isolde*, vuosikymmenen suurin musiikillinen tapaus. Kaikkien oli omin silmin ja korvin saatava todeta, mistä puhutaan, ja vieläpä niin intohimoisin sanankääntein.

Pianisti-säveltäjä Clara Schumann kutsui oopperaa elämänsä vastenmielisimmäksi kokemukseksi, kritikkosäveltäjä Hector Berlioz luonnehti sitä kromaattiseksi vaikerrukseksi. Vuosia myöhemmin Wagnerin musiikille omistetussa pyhätössä Bayreuthissa vierailut kirjailija Mark Twain taas tunsi olevansa ainoa selväjärkinen hullujen joukossa, kuin kerrettiläinen taivaassa. *Tristan ja Isolde* oli totisesti suuruuden hullun filosofisäveltäjän tyhmänrohkea kokeilu, joka siirsi neron ja hullun määritelmää taas pykälän verran toiseen suuntaan – puhujasta riippuen.

Wagner kirjoitti itse oopperansa libreton, joka perustuu keskiaikaiseen keltillelegendaan kielletystä rakkaudesta. Isolde ja hänen palvelijattarensa Brangäne purjehtivat ritari Tristanin ja tämän palvelijan Kurwenalin kanssa Cornwalliin, missä Isolde on määritetty avioon kuningas Marken kanssa. Matkalla Tristan ja Isolde nauttivat lemmenjuomaa ja rakastuvat tulisesti. Tämä ei tienekään sovi, sillä Isolde on Marken sotasaalis ja Tristan tämän veljenpoika.

Toinen näytös tapahtuu kuivalla maalla ja Marken linnassa. Kuningas miehineen on lähtenyt metsälle, Isolde ja Brangäne ovat jääneet linnaan. Isolde määräää merkiksi jättämänsä soihdun sammukiin, jotta Tristan tietää livahtaa hänen kamariinsa.

Brangäne kuitenkin varoittaa Isoldea, sillä hän on huomannut ritari Melotin tarkkailleen Tristanin toimia epäilevästi. Isolde on kuitenkin vakuuttunut Melotin olevan Tristanin ystävä ja sammuttaa soihdun.

Tristan saapuu Isolden syleilyyn laulaakseen dueton yölle ja rakkaudelle, ja kuolemalle, joka lopulta voisi heidät yhdistää. Linnanmuurille vartioimaan jäänyt Brangäne varoitaa nuoria aamun sarastamisesta, mutta turhaan. Marke, Melot ja Kurwenal palaavat retkiltään vain löytääkseen Tristanin ja Isolden lemmenhuumassa. Veljenpoikansa toimista järkyttynyt kuningas Marke laulaa monologin syvästä surusta, jonka Tristan on petoksellaan aiheuttanut. Tristan aavistaa jo kohtalonsa ja pyytää Isoldea liittymään mukaansa pimeyden valtakuntaan. Isolde suostuu. Ritari Melot haavoittaa Tristania miekallaan, ja sankari kaatuu Kurwenalin käsivarsille tekemään hidasta kuolemaa.

Tristan ja Isolden toinen näytös on oopperan dramaattinen ja musiikillinen keskipiste. Etenkin tässä Wagner onnistui luomaan jotain niin uutta ja järkyttävää, että kuulijoiden turvallisudentunne oli peruuttamattomasti horjunut; melkeinpä konkreettisesti. Siinä missä konventioihin nojannut musiikki oli vain ajoittain käväissyt riitaisissa dominantisoinnissa palatakseen pian tuttuun kotisävellajiin, *Tristan ja Isolde* perustuu jatkuvalle jännitteelle, joka ei tunnu palaavan mihinkään. Harmoniat ovat aina matkalla, lepäämättä koskaan. Soinnut virittyvät kohti äärimmäistä jännitettä, ja juuri kun kuulija odottaa huojentavaa hengähdystä kotisävellajissa, seuraakin uusi, kiristävämpi harmonia. Yksittäisten numeroiden sijaan saamme eteemme levottomasti liikkuvien soitujen virran.

Tristan ja Isolden musiikillinen perusaines kuullaan jo ensimmäinen näytöksen alkusoitossa niin sanotulla Tristansoinnulla, jonka purkautuminen sopusointiun jää puolitiehen. Aihe toistuu koko oopperan ajan ja se lienee koko musiikinhistorian tutkituin ja kiistellyin paritahtinen. Kyse ei kuitenkaan ole Wagnerin turhamaisudesta saati puhtaana teoreettisesta temppuulista äänten ominaisuuksilla. Päinvastoin, jatkuvan jännitteiden idea kuuluu olennaiseksi Tristanin ja Isolden tarinaan, jossa rakastavaiset eivät koskaan tunnu löytävän yhteistä säveltä, rakkauden täytymystä, kotisatamaa. Tällä fyysisellä ja psykologisella tempulla Wagner venytti näyttämöllä koetut toivottomuuden tunteet myös katsomon puolelle. Vasta, kun odotusta on viritettyn neljän tunnin ajan, pääparin rakkaus täydellistyy yhteiseen suudelmaan ja lopulliseen kuolemaan. Koko oopperan helpotus löytyy H-duurista, mutta toisen näytöksen päätös jää tästä vielä kauas.

SUSANNA MÄLKKİ

Susanna Mälki on toiminut Helsingin kaupunginorkesterin ylikapellimestarina vuodesta 2016 lähtien. Musiikillisesti rikkaat vuodet ovat johdattaneet orkesterin ja yleisöt ympäri maailman: oman musiikillisen teemavuotensa ovat saaneet Ranska, Saksa, Yhdysvallat ja Iso-Britannia, Italia, Kaukoitä sekä Venäjä ja slaavilainen musiikkiperintö. Mälki päättää seitsemän vuoden menestyksekään ylikapellimestarikautensa kaudella 2022/23 teemaan Suomi ja suomalainen musiikki.

Sukupolvensa arvostetuimpia kapellimestareihin lukeutuva Mälki työskentelee säännöllisesti maailman huippuorkestereiden kanssa, joista mainittakoon esimerkiksi Berliinin filharmonikot, Münchenin filharmonikot, Baijerin radion sinfoniaorkesteri, Amsterdamin Concertgebouw-orkesteri, Lontoon sinfoniaorkesteri LSO, New Yorkin filharmonikot, LA Philharmonic sekä muut USA:n "Big 5" -orkesterit.

Oopperan alalla Mälkin kiinnitykset ovat säännöllisesti maailman merkittävimmissä oopperataloissa, kuten Milanon La Scalassa, New Yorkin Metropolitan -oopperassa, Wienin valtioneopperassa ja Pariisin oopperassa. Kaudella 22/23 hän johtaa Kaija Saariahon Innocence-oopperan Lontoona Royal Opera Housessa ja Puccinin Il Trittico Barcelonan Gran Teatre del Liceussa.

Vuosina 2006-2013 Mälki toimi säveltäjä Pierre Boulezin kutusta Ensemble intercontemporainin taiteellisena johtajana Pariisissa, ja hän on johtanut useita aikamme tärkeimpien säveltäjien teosten maailmankaataesityksiä. Helsingin kaupunginorkesteri on Mälkin aikana kokenut ennennäkemättömän kehityksen sekä profiloitunut myös poikkeuksellisen rikkaalla ja monipuolisella ohjelmoinnillaan ja korkealaatuisilla ja palkituilla levytyksillään. Orkesterin ohjelmisto on pitänyt sisältään myös useita merkittäviä ensiesityksiä ja kansainvälistä yhteistilaauksia. Kantaesityksensä ovat Mälkin johdolla saaneet muun muassa Kaija Saariahon Vista, joka on omistettu Mälkille, Felipe Laran Double concerto sekä Enno Poppen FETT. Mälkin aloitteesta syntynyt tilausteosten sarja Helsinki-variaatiot jatkuvat ainakin vuoteen 2025 saakka; myös HUOM – historian unohtamat orkesterimusiikit -projekti jatkuvat yhteistyössä suomalaisten musiikintutkijoiden ja kustantajien kanssa.

Susanna Mälki aloitti muusikonuransa sellistinä voittaen Turun sellokilpailut 1994 ja toimi kolme vuotta Göteborgin sinfoniaorkesterin vuorottelevana soolosellistinä. Hänet on palkittu mm. Pro Finlandialla sekä Ranskan Légion d'honneur -kunniamerkillä.

www.susannamalkki.com

SUSANNA MÄLKKI © JIYANG CHEN

STUART SKELTON

STUART SKELTON © GUJU MUNDUR INGÖLFSSEN

Australialainen Stuart Skelton lukeutuu tämän hetken puhutuimpiin sankaritenoreihin. Hän on vakiinnuttanut nimensä etenkin Wagner-spesialistina, jonka tulkintoja on kuultu mm. Berliinin valtionoopperassa, San Francisccon oopperassa, Lontoon Covent Gardenissa, Pariisin oopperassa, Milanon La Scalassa ja Wienin Valtionoopperassa. Tristan kuuluu Skeltonin bravureihin: hän debytoi roolissa vuoden 2016 Baden-Badenin musiikkijuhlilla Berliinin filharmonikoiden ja Sir Simon Rattlen kanssa, ja toisti roolin pian Englannin kansallisoopperassa ja New Yorkin Metropolitanissa. "Wagner on urani ytimessä", Skelton on sanonut The Guardianille. "Mielelläni pullistelen wagnerilaisia lihaksiani ja osoitan, että kyse ei ole vain volyymistä ja voimasta." Hän on laulanut Tristania myös konserttiversiona mm. Verbierin musiikkijuhlilla Daniele Gattin johdolla. Vuonna 2014 Skelton voitti International Opera Awardsissa vuoden mieslaulajan palkinnon.

LISE LINDSTRÖM

LISE LINDSTRÖM © ROSIE HARDY

Kaliforniassa syntynyt Lise Lindstrom on tullut tunnetuksi vahvojen, suurta kestävyyttä ja sävyjen skaalaan vaativien naisroolien kannattelijana. Hänen ensimmäisiä suuria roolejaan oli Puccinin Turandot, jolla hän debytoi vuonna 2009 New Yorkin Metropolitanissa, minkä jälkeen hän on laajentanut myös Richard Straussin Salomeen ja Elektraan. Näissä rooleissa hän on valloittanut mm. Wienin, Hampurin, Montrealin ja Verbierin. Erityisesti Lindstrom tunnetaan Wagnerin Brünnhildenä, jota hän on laulanut esimerkiksi Bayreuthissa ja Leipzigissa, ja tulevana vuosina myös Dallas Symphonyn *Ring*-konserttiproduktioissa. Vuonna 2016 Lindstromille myönnettiin Australian teatterialan korkeimmalle arvostetut Green Room - ja Helpmann-palkinnot hänen ensimmäisistä *Ring*-esiintymisistään Opera Australiassa.

Lindstrom on jo pitkään toivonut saavansa lisätä myös Isolden roolin repertuaariinsa. Toiveen piti toteutua vuonna 2020 Tokion sinfoniaorkesterin konserteissa, mutta tuolloin esitykset jouduttiin perumaan. Lindstromin debyytti Wagnerin kenties ikonisimmassa roolissa tapahtuu Helsingin kaupunginorkesterissa.

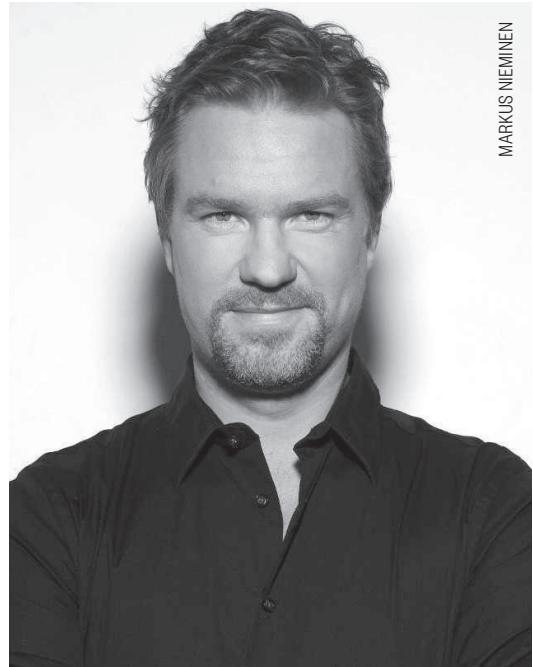
JENNY CARLSTEDT

JENNY CARLSTEDT © MARCUS BOMAN

Ahvenanmaalla syntynyt mezzosopraano Jenny Carlstedt on laulanut aina – omien sanojensa mukaan jo ennen syntymäänsä. Pikkulapsena hän lauloi mumminsa kanssa, nuorena kirkkokuorossa ja teini-ikäisenä ohjatusti laulutunneilla. Aluksi Carlstedt tosin vieroksui oopperan laulutyylilä, mutta kuultuaan Anne-Sofie Mutterin levyn hän oli täysin myyty. Sibelius-Akatemiaissa ja Lontoon Guildhallissa opiskellut Carlstedt nousi suomalaisen tietoon 1990-luvun lopulla menestymällä Timo Mustakallio -kilpailussa ja Lappeenrannan laulukilpailussa, joiden jälkeen hän oli 15 vuotta kiinnitettynä Frankfurtein oopperaan. Hän on vieraillut myös esimerkiksi Savonlinnassa, Glyndebournessa, Hampurin valtionoopperassa, Tanskan Kuninkaallisessa oopperassa ja Chicagon sinfoniaorkesterin solistina. Tänä syksynä Carlstedtia voi kuulla Tarjoilijattaren roolissa Kaija Saariahon oopperassa *Innocence* Suomen Kansallisoopperassa. Hän tekee ensi keväänä Lontoon Royal Opera Housen debyttinsä samassa roolissa niin ikään Susanna Mälkin johdolla.

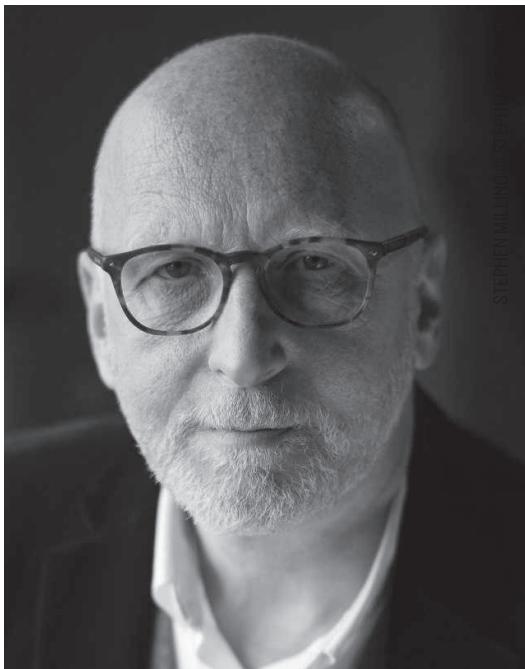
MARKUS NIEMINEN

MARKUS NIEMINEN

Markus Nieminen on jo yli 20 vuoden ajan kuulunut kotimaisen laulutaiteen arvostetuimpiin baritoneihin. Hän murtautui nopeasti oopperalavojen vakionimeksi 2000-luvun vaihteessa sijoittumalla toiseksi Timo Mustakallio -kilpailussa, voittamalla Pentti Koskimies -liedkilpailun ja Vox Unica -kilpailun sekä lopulta vuoden 2006 Lappeenrannan laulukilpailun. Vuosina 2001–2005 Nieminen kuului Wienin valtionoopperan solistikuntaan ja lauloi siellä mm. Melotin roolin Wagnerin *Tristanissa ja Isoldessa*. Hän laulaa saman roolin myös vuonna 2003 tehdyllä Deutsche Grammophonin taltioinnilla Christian Thielemannin johdolla. Vuosien aikana Nieminen on vieraillut useasti esimerkiksi Suomen Kansallisoopperassa sekä Hampurin valtionoopperassa, Dresdenin Semperoperissa ja Wienin Volksoperissa, ja laulanut mm. Gerd Albrechtin, Philippe Jordanin, Fabio Luisin ja Seiji Ozawan johdoilla.

BRINDLEY SHERRATT

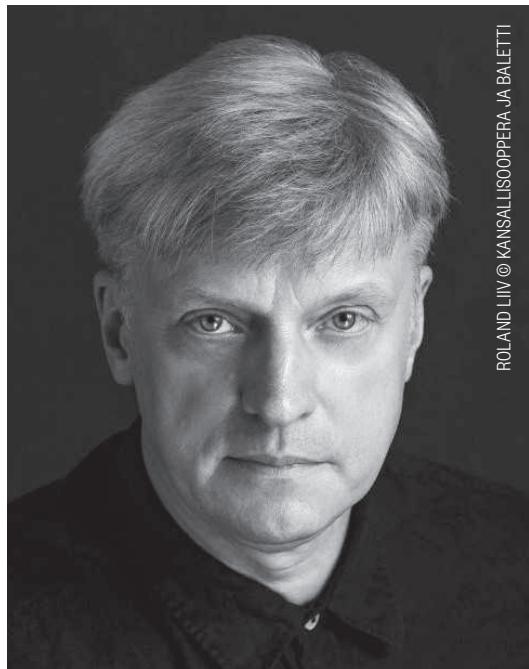

STEPHEN MULLEN © STEPHEN MULLEN

Englannin Lancashiressa syntynyt Brindley Sherratt on kypsnyt hitaasti mutta varmasti oopperamaailman arvostetuimpia kuuluvaksi bassoksi. Hän aloitti trumpetistina ja lauloi 15 vuotta BBC:n kuorossa. Soololaulajaksi hän pyrki vasta 36-vuotiaana, mikä olisi missä tahansa muussa rekisterissä liian myöhäistä. "Joku oli sanonut, että minulla on oopperalaulajan ääni, että kannattaisi ainakin yrittää", hän on muistellut Opera Wirelle. "Sitä varten oli astuttava ulos kuoromaailmasta, ja aloitin tämän ihmeellisen matkan. Tuntui kuin olisin heittäytynyt tyhjän päälle. Minulla oli tuuria – ja jonkin verran lahjakkuuttakin."

Sherratt pysytteli ensimmäiset vuotensa lyryisemmässä repertuaarissa, kuten Verdin Sparafucilena ja Montanona. Kuluneen yli 10 vuoden aikana hän on tarttunut yhä tiukemmin saksalaisiin, raskaisiin bassorooleihin, kuten Richard Straussin Paroni Ochsiin, Wagnerin Gurnemanniin ja Hageniin. Sherratt vierailee säännöllisesti New Yorkin Metropolitanissa, Chicagon Lyric Operassa sekä Hampurin ja Wienin valtionoopperoissa. Kuningas Markea Sherratt on esittänyt esimerkiksi vuonna 2021 Glyndebournen oopperajuhlilla.

ROLAND LIIV

ROLAND LIIV © KANSALLISOOPERA JA BALETTI

Virolainen tenori Roland Liiv lienee useimmitte tuttu Suomen Kansallisoopperan monista tuotannoista. Viron Musiikkiakatemiassa Ervin Kärvetin ja Jaakko Ryhäsen johdolla opiskellut Liiv on laulanut vuosia myös Kansallisoopperan kuorossa ja esiintynyt mm. Vaasan oopperassa, Ranskan Baugéssä, Tallinnassa Viron Kansallisoopperassa sekä Tartossa ja Pärnussa. Vuonna 2004 hänen myönnettiin arvostettu Viron teatteriyhdistyksen musiikkipalkinto rooleistaan Carl Maria von Weberin *Taika-ampujassa* sekä Benjamin Brittenin *Pienessä Nokipojassa*. Tällä kaudella Liiv esiintyy Suomen Kansallisoopperassa W.A. Mozartin *Taikahuilussa* ja Dmitri Šostakovitšin *Mtsenskin kihlakunnan Lady Macbethissa*.

HELSINGIN KAUPUNGINORKESTERI

Kun Robert Kajanus perusti orkesterin Helsinkiin vuonna 1882, hänen kunnianhimoinen tavoitteensa oli kerätä kaupungin parhaat muusikot ja ulkomailta palkatut soittajat yhteen ja tarjota helsinkiläisille elämyksiä suurten säveltäjien mestariteoksista viikoittaisilla konserteilla 36 soittajan voimin.

Periaate huippumuusikoiden säännöllisestä orkesteritoiminnasta on pysynyt elinvoimaisena näihin päiviin saakka. Lähes 140 toimintavuotensa aikana Helsingin kaupunginorkesteri on kantaesittänyt valtaosan Jean Sibeliuksen sinfonisesta tuotannosta säveltäjän itsensä johdolla ja jatkaa oman aikansa musiikin esittämistä tilaamalla teoksia sekä kansainvälisiltä että kotimaisilta säveltäjiltä. Vuosina 2019–2025 toteutettava tilaussävellysten sarja, kahdeltatoista nykysäveltäjältä tilatut *Helsinki-variaatiot*, liittävät oman aikamme sävelet ennen vuonna 1945 sävellettyihin Helsinki-aiheisiin teoksiin.

Vuosittain yli 110 000 kuulijaa tavoittava, nykyisellään 102 muusikon vahvuinen Helsingin kaupunginorkesteri on kasvanut tärkeäksi osaksi helsinkiläisten kulttuurillista pääomaa. Kaupunginorkesterin työ koskettaa niitäkin, jotka syystä tai toisesta eivät pääse konsertteihin Musiikkitaloon. Kansainvälisen kiertueiden lisäksi orkesteri esiintyy erilaisissa kokoonpanoissa eri puolilla Helsinkiä sekä tarjoaa lapsille ja nuorille esiintymismahdollisuukset ja tavoittaa erityisryhmiä monipuolisen yleisötön kautta. Orkesteri on kutsunut nyt jo kolmatta kertaa kokonaisen ikäluokan – kaikki vuonna 2020 syntyneet helsinkiläisläiset – nauttimaan musiikista perheineen seitsemän vuoden ajan orkesterin kummilapsina.

Verkossa ja jätkilähetykseni nähtävät HKO Screen -konsertit sekä taustoitavat haastattelut tuovat katsojan entistäkin lähemmäksi soivan taideteoksen syntyprosessia. Yhteistyö levy-yhtiö BIS:in kanssa tallentaa orkesterin tulkintoja huipputason äänityksinä kaikkien saataville ja pitkälle tulevaisuuteen.

Helsingin kaupunginorkesterilla on toimintansa aikana ollut 13 ylikapellimestaria. Vuonna 2016 aloittaneen ylikapellimestari Susanna Mälkin johdolla orkesteri on kehittynyt kansainvälisti yhä vaikuttavammaksi sinfoniaorkesteriksi, jonka tunnistettava sointi on tärkeä osa helsinkiläistä äänimaisemaa.

RICHARD STRAUSS Metamorfoser

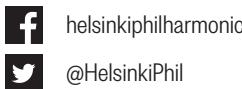
Först placerade nazistregimen Richard Strauss (1864–1949) på en piedestal, sedan stötte den honom ner från den. Strauss hade ingen möjlighet att säga nej då han utnämndes till höga poster i kulturlivet. Bara ett par år senare sparkades han bort från dem och stämplades som en icke-önskad person. Under krigsåren var Strauss rykta fläckat på grund av judiska sympatier, efteråt på grund av ett nazistiskt förflytet. Hans inspiration gick i kvav i takt med att hemstaden München bombades. I Strauss nya verk fanns inget av den gnista som tidigare gjort honom till världens kanske mest kända tonsättare.

Vintern 1945 bombarderades operan i Wien, den tyska konstens och kulturens krona, i småbitar. Även under krigsåren hade huset representerat sådant som Strauss trodde på. I sin dagbok antecknade han: "Mänskligeheten historias mest gräsliga period går mot sitt slut. Tvåtusen år av tyskt kulturframsteg har slutgiltigt gått om intet på grund av tolv år av monstruös likgiltighet och kulturfientlighet med kriminella i makten." Dagen därpå bestämde sig Strauss för att på basen av separata kompositionsskisser forma ett nytt verk. Det fick titeln *Metamorfoser*.

Titeln hänvisar till ett biologiskt fenomen och är uppenbarligen hämtad från J.W. von Goethes publikation från år 1790 med samma namn. Kompositionens teman i sig förändras dock inte och titeln torde därför hänvisa till en utommusikalisk metamorfos, till en pånyttfödelse som en följd av död och förintelse. Verket fullbordades endast aderton dagar före Hitlers död och en snart utlyst fred. Verket innebar en pånyttfödelse för även Strauss. *Metamorfoser* inleder tonsättarens "indiansommar", en period då han skrev även bland annat oboekonserten och *Fyra sista sånger*.

Metamorfoser bygger på fem tematiska element. Dessa kryddas med ett citat ur Beethovens Eroica plus ett tema vars rötter går att finna i exempelvis Bachs g-mollfuga för soloviolin, Beethovens Ödessimfoni och Mozarts Jupitersymfoni – alltså i den tyska musikens allra djupaste historiska lager.

www.helsinginkuupunginorkesteri.fi / helsinki.philharmonic@hel.fi

Orkesteri aina mukanasi

HKO SCREEN -MOBIIILISOVELLUS

HKO Screen -mobiilisovellus tuo orkesterin verkkoon striimattavat konsertit älyläitteisiin:

- katso ja kuuntele suoria verkkolähetyksiä
- palaa konserttitältiointieihin
- tutustu taiteilijavieraiden haastatteluihin
- käytä ennakkoon luotuja soittolistoja

Ilmainen sovellus on saatavilla Android- ja iOS-laitteisiin.

Lue lisää:

www.helsinginkuupunginorkesteri.fi/fi/hko-screen-sovellus

RICHARD WAGNER

Akt två ur operan *Tristan och Isolde*

Skillnaden mellan en god tonsättare och en stor tonsättare är ibland endast att den senare tvingar lyssnaren att ifrågasätta sina konstuppfattningar. Vad är musik? Var går gränsen för god smak? Får man komponera så här? I *En fauns eftermiddag* (1894) skakade Claude Debussy om sin tids harmonier och formlösningar. Igor Stravinskys *Våroffer* (1913) polarisera till en början publiken, men snart var nästan alla ense om att det rör sig om en av 1900-talets mest betydande kompositioner. John Cages "4'33'" (1952), som består av enbart pauser, bemöttes av hård kritik - och sedan av förundran och beundran. Kanske musik kan vara också helt slumpräglad ljud som tonsättaren inte har noterat i partituret?

Richard Wagner (1813–1883) fick sin plats i musikhistorien med *Nibelungens ring* och andra mammutoperor. Men för även hans konstnärliga genombrott får man tacka en slags skandal. 10.6.1865 hade operan *Tristan och Isolde* premiär i München. Premiären blev årtiondets största musikhändelse. Alla måste genast få se och höra vad alla andra pratade om med en sådan lidelse.

Pianist-tonssättare Clara Schumann meddelade att operan var hennes livs mest motbjudande upplevelse; kritikern och tonsättaren Hector Berlioz karakterisera operan som ett enda kromatiskt kvidande. Några år senare besökte författaren Mark Twain Bayreuth, orten där man helt ägnade sig åt att lyfta fram Wagners musik. Twain upplevde sig vara den enda förnuftiga människan bland galningar, en kättare i himmelriket. *Tristan och Isolde* var ett våghalsigt experiment utfört av en storhetsvansinnig filosoftonsättare. Kriterierna för vad som definierade ett geni eller – beroende på talaren – en dåre måste skrivas om.

Wagner skrev själv librettot som bygger på en medeltida keltisk legend. Isolde och hennes tjänarinna Brangäne reser med skepp till Cornwall där Isolde skall gifta sig med konung Marke. Ombord är även riddaren Tristan och hans trotjänare Kurwenal. Under resan dricker *Tristan och Isolde* en kärleksdryck och blir passionerat förälskade i varandra. Det här är illa eftersom Isolde är Markes krigsbyte och Tristan hans brorson.

Den andra akten sker på torra land, i konung Markes slott. Marke med sina män är ute på jakt medan Isolde och Brangäne stannat i slottet. Isolde ger order om att en fackla skall släckas. Detta är ett tecken som betyder att Tristan kan snyga in i hennes kammare. Brangäne har dock sett riddar Melot betrakta Tristan med misstänksamhet. Hon varnar Isolde, men denne är övertygad om att Melot är Tristans vän och släcker själv facklan.

Tristan anländer till Isoldes famn. De sjunger en duett till natten och kärleken - och döden, i vilken de till sist kunde förenas. Uppe på slottsmuren står Brangäne som ser morgonen gry. Hon varnar förgäves de unga. Marke, Melot och Kurwenal återvänder till slottet och ertappar Tristan och Isolde tillsammans. Marke blir upprörd över sin brorsons svekfulla beteende och sjunger en monolog där han uttrycker sin djupa sorg. Tristan anar sitt öde och ber Isolde att med honom bege sig till mörkrets rike. Isolde svarar jakande. Melot sårar Tristan med sitt svärd. Tristan sjunker ner i Kurwenals armar. En långsam död väntar.

Den andra akten utgör *Tristan och Isoldes* dramatiska och musikaliska mittpunkt. Det är framförallt här Wagner har lyckats skapat något nytt och chockande, något som får lyssnaren att nästan totalt förlora en känsla av trygghet och säkerhet. I en konventionell musik använde man sig då och då av dissonanta dominantackord. Från dem återvände man dock genast tillbaka till huvudtonarten. *Tristan och Isolde* bygger på en konstant harmonisk spänning som aldrig tycks vänta tillbaka till något stabilt. Harmoniken är i ständig rörelse framåt: varje gång lyssnaren väntar sig höra en vilopaus i huvudtonarten är vi redan på väg mot en ny, spänningsladdad harmonik. Det som serveras är inte separata musiknummer utan ett rastlöst flöde.

Operans musikaliska grundmaterial presenteras genast i den första akterns uvertyr i form av det så kallade Tristan-ackordet, ett ackord vars upplösning lämnas hängande i luften. Motivet, som upprepas genom hela operan, torde var ett av musikhistoriens mest analyserade och omdebatterade. Motivets användning bottnar inte i Wagners fåfänga, för att inte tala om en lust att leka med något rent teoretisk-klangligt. Den konstanta harmoniska spänningen återspeglar berättelsens hela idé, nämligen att Tristan och Isolde aldrig ser ut att kunna få varandra. Med detta fysiska och psykologiska trick får Wagner publiken att uppleva samma desperation som gestalterna på scenen. Det är först efter fyra timmar av uppskriven förväntan som kärleksparets öde når sin fullbordan i en gemensam kyss och döden. Operans harmoniska spänning får samtidigt sin upplösning i H-dur. Men då den andra akten avslutas är det ögonblicket ännu långt borta.

SUSANNA MÄLKKI

Susanna Mälkki har arbetat som Helsingfors stadsorkesters chefdirigent sedan år 2016. Med hjälp av temaår som kretsat kring Frankrike, Tyskland, Förenta staterna och Storbritannien, Italien, Fjärren Östern och Ryssland och det slaviska musikarvet har orkestern och publiken gjort musikaliska resor jorden runt. Säsongen 2022/23 avslutar Mälkki sin period som orkesterns chefdirigent. Säsongens tema är Finland och finländsk musik.

Mälkki är en av sin generations mest uppskattade dirigenter. Hon samarbetar regelbundet med flera av världens ledande orkestrar, bland annat Berlins filharmoniker, Münchens filharmoniker, Bayerns radios symfoniorkester, Concertgebouw-orkestern i Amsterdam och Londons symfoniorkester samt New Yorks filharmoniker, LA Philharmonic och de övriga amerikanska "Big 5"-orquestrarna.

Mälkki arbetar regelbundet i de mest betydande internationella operahusen såsom La Scala i Milano, Metropolitan i New York, Staatsoper Wien och Paris opera. Säsongen 22/23 dirigerar hon Kajja Saariahos opera *Innocence* på Royal Opera House i London och Puccinis *Il Trittico* på Gran Teatre del Liceu i Barcelona.

På inbjudan av Pierre Boulez arbetade Mälkki 2006-2013 som konstnärlig ledare för Ensemble Intercontemporain i Paris. Hon har lett uruppföranden av flera av vår tids viktigaste tonsättare. Under Mälkkis sju år som chefdirigent har Helsingfors stadsorkester profilerat sig som en orkester med en rik, varierande repertoar som innefattat flera betydande uruppföranden, internationella sambeställningar och prisbelönta skivor. Under Mälkkis ledning har HSO uruppfört bland annat Kajja Saariahos *Vista*, Felipe Laras Double Concerto och Enno Poppes *FETT*. Beställningsserien Helsingfors-variationer startade på Mälkkis initiativ och fortsätter fram till åtminstone år 2025; också projektet HUOM – Historian unohtamat orkestermusik (Orkestermusik som historien glömt) fortsätter med finska forskare och musikförläggare.

Mälkki inledde sin musikerbana som cellist. Hon vann första pris i Åbo cellotävling år 1994 och arbetade i tre års tid som alternerande solo-cellist i Göteborgs symfoniorkester. Hon har tilldelats bl.a. Pro Finlandia-medaljen och är Riddare av Franska Hederslegionen.

www.susannamalkki.com

STUART SKELTON, TRISTAN

Stuart Skelton är en av vår tids mest omtalade hjältetenorer. Australiensaren har etablerat sig som framförallt Wagner-specialist och har i denna egenskap uppträtt på bland annat Staatsoper Berlin, San Franciscos opera, Covent Garden, operan i Paris, La Scala och Staatsoper Wien. Tristan utgör en av Skeltons bravurer. Han debuterade i rollen år 2016 på musikfestspelen i Baden-Baden tillsammans med Berlins filharmoniker och Simon Rattle. Senare sjöng Skelton rollen på nytt på English National Opera och Metropolitan. "Wagner är vad min karriär bygger på", har han berättat i *The Guardian*. "Jag gillar att tänya på mina wagnerska muskler för att bevisa att det handlar om mera än att vara enbart högljudd och dänande." Han har sjungit Tristan i operans konsertversion på bland annat Verbiers musikfestspel under ledning av Daniele Gatti. År 2014 tilldelades Skelton International Opera Award.

LISE LINDSTROM, ISOLDE

Den i Kalifornien födda Lise Lindstrom har blivit känd som en sångerska som arbetar med stora, krävande kvinnoroller. En av hennes första betydande operaroller var Puccinis *Turandot* med vilken hon år 2009 debuterade på Metropolitan i New York. Sedermera har hon utvidgat repertoaren med bland annat Richard Strauss' *Salome* och *Elektra*. Dessa roller har hon sjungit i bland annat Wien, Hamburg, Montreal och Verbier. Lindstrom har blivit mest känd som en tolk av Wagners *Brünnhilde*, en roll som hon har sjungit i bland annat Bayreuth och Leipzig och år 2024 kommer att sjunga i Dallas symfonikers Ring-konsertproduktion. År 2016 tilldelades hon de prestigefyllda Green Room- och Helpmann-prisen för sina uppträdanden i Opera Australias uppsättning av Wagners Ring-tetralogi.

Lindstrom har redan länge önskat få sjunga Isoldes roll i Wagners *Tristan* och *Isolde*. Hon skulle sjunga den på Tokyos symfoniorkesters konserter år 2020, men dessa måste ställas in. Lindstrom gör sin debut som Isolde tillsammans med Helsingfors stadsorkester

JENNY CARLSTEDT, BRANGÄNE

Den på Åland födda mezzosopranen Jenny Carlstedt har alltid sjungit - enligt egna ord redan före hon föddes. Som barn sjöng hon med sin mormor, som ung i kyrkokören och i tonåren på sånglektioner. Till en början var Carlstedt ointresserad av operasång, men efter att ha hört en av Anne-Sofie von Otters LP-

skivor var hon såld. Carlstedt studerade vid Sibelius-Akademien i Helsingfors och Guildhall i London. Finländarna lärde känna henne då hon i slutet av 1990-talet hade framgångar i Timo Mustakallio-tävlingen och Villmanstrands sångtävling. Carlstedt var i femton år anställd vid operan i Frankfurt am Main. Hon har gjästat bland annat Nyslott, Glyndebourne, Staatsoper Hamburg och Kungliga operan i Danmark och uppträtt som solist med bland annat Chicagos symfoniker. Denna höst kan man höra henne sjunga Servitrisens roll i Kaija Saariahos opera *Innocence* på Finlands Nationalopera. Nästa vår debuterar hon på Royal Opera House i London i samma roll. Även då är Susanna Mälkki dirigent.

MARKUS NIEMINEN, KURWENAL

Markus Nieminen har i över tjugo års tid varit en av den inhemska sångkonstens mest uppskattade barytoner. I början av 2000-talet tilldelades han andra pris i Timo Mustakallio-tävlingen och första pris i både Pentti Koskimies -liedtävlingen och Vox Unica -tävlingen. År 2006 vann han första pris i Villmanstrands sångtävling. 2001-2005 var Nieminen solist vid Staatsoper Wien och sjöng då bland annat Melots roll i Wagners *Tristan och Isolde*. Han sjunger samma roll på Deutsche Grammophons inspelning som gjordes under ledning av Christian Thielemann år 2003. Nieminen har flera gånger gjästat bland annat Finlands Nationalopera, Staatsoper Hamburg, Semperoper Dresden och Volksoper Wien. Han har uppträtt under ledning av bland annat Gerd Albrecht, Philippe Jordan, Fabio Luisi och Seiji Ozawa.

BRINDLEY SHERRATT, KONUNG MARKE

Brindley Sherratt har långsamt men säkert fått en position som en av operavärldens mest respekterade bassångare. Han är född i Lancashire i England och började sin musikerbana som trumpetare. I 15 års tid sjöng han i BBC:s kör. Han började arbeta för en soloarkriär först då han var 36 vilket är alldeltes för sent för en sångare - utom om man är en bas. "Någon hade sagt att jag har en operaröst och att det vore värt ett försök", erinrar sig Sherratt på Opera Wire-sajten. "Jag tänkte att om jag inte lämnar körvärlden nu gör jag det aldrig. Jag startade denna förunderliga resa. Det var som att kliva ut i tomma intet. Men jag hade tur - och en smula talang, förstås."

Under sina första operaår höll sig Sherratt till en lyrisk repertoar, bland annat Verdis Sparafucile och Montano. Senare

har han utvidgat den med tunga tyska basroller såsom Richard Strauss Baron Ochs och Wagners Gurnemanz och Hagen. Sherratt gästar regelbundet Metropolitan i New York, Lyric Opera i Chicago, Staatsoper Hamburg och Staatsoper Wien. Konung Markes roll har han sjungit på bland annat festspelen i Glyndebourne år 2021.

ROLAND LIIV, MELOT

För den finländska publiken är den estniska tenoren Roland Liiv säkert mest känd från flera av Finlands Nationaloperas produktioner. Liiv har studerat vid Estlands musikakademi under ledning av Ervin Kärvet och Jaakko Ryhänen. Har har i flera år varit aktiv i även Nationaloperans kör, och har uppträtt på bland annat Vasa opera, Baugé i Frankrike, Estlands Nationalopera i Tallinn samt i Tartu och Pärnu. År 2004 tilldelades han Estlands teaterförenings musikpris för sina roller i såväl Carl Maria von Webers *Friskydden* som i Benjamin Brittens *Den lille sotaren*. Under denna säsong uppträder Liiv på Finlands Nationalopera i bland annat W. A. Mozarts *Trollflöjen* och Dmitrij Sjostakovitjs *Lady Macbeth från Mzensk*.

(o) 8.9. HKO SCREEN #hkoscreen

SUORA LÄHETYS / DIREKTSÄNDNING / LIVE BROADCAST

WWW.HELSINGINKAUPUNGINORKESTERI.FI

Katsottavissa netissä konsertin jälkeen.

Se på nätet efter konserten. / Watch on demand after the concert.

Käsiohjelma / Programblad / Program

**Teos- ja taiteilijaesittelyt /
Verk- och artistpresentationer /
Programme notes and artist bios**

Jaani Länsiö

Käännökset / Översättningar / Translations

Christian Holmqvist (ruotsi / svenska / Swedish)

Susan Sinisalo / Edward Crockford (englanti / engelska / English)

Ulkoasu / Design

Bond Creative Agency Oy

Taitto ja painatus

Grano Oy, Vantaa 2022

Oikeudet muutoksiin pidätetään. / Rätt till ändringar förbehålls. /
All rights reserved.

HELSINGFORS STADSORKESTER

Då Robert Kajanus åren 1882 grundade en orkester i Helsingfors var hans ambition att föra samman stadsens bästa musiker och anlita musiker från utomlands. Helsingforsare skulle varje vecka erbjudas unika upplevelser då 36 musiker samlas för att framföra mästerverk av de stora tonsättarna.

Principen att föra samman högklassiga musiker för en regelbunden orkesterverksamhet förblir livskraftig än idag. Under sina nära 140 verksamhetsår har Helsingfors stadsorkester uruppfört majoriteten av Jean Sibelius symfoniska produktion under tonsättarens egen ledning. Orkestern fortsätter att framföra sin egen tids musik i form av beställningar av såväl internationella som inhemska tonsättare. 2019–2025 förverkligas *Helsingfors-variationer*, en serie i vilken man beställer verk av 12 moderna tonsättare. Seriens beställningsverk förenar vår tids tonspråk med musikverk med ett Helsingfors-tema som är komponerade före år 1945.

Helsingfors stadsorkester består för närvarande av 102 musiker och når årligen över 110 000 lyssnare. Den har fått en viktig position som ett av Helsingfors-bornas kulturkapital. Stadsorkesterns arbete berör även dem som av orsak eller annan inte kan komma till konserterna i Musikhuset. Förutom att göra internationella turnéer uppträder orkestern i varierande sammansättningar runtom Helsingfors, erbjuder barn och ungdom möjlighet att uppträda, och når via sitt mångsidiga publikarbete olika specialgrupper. Orkestern har inviterat nu för tredje gången en hel åldersgrupp – alla i Helsingfors är 2020 födda barn – att bli orkesterns fadderbarn. I verksamheten får fadderbarnen med familj avnjuta musik i sju års tid.

HKO Screen-sändningarna visas på internet. HKO Screen-sändningarna består av konserterna samt intervjuer som ger bakgrundsinformation som för lyssnaren närmare det klingande musikverkets födelseprocess. Samarbetet med skivbolaget BIS innebär att orkesterns tolkningar är tillgängliga för alla, och långt in i framtiden, i form av inspelningar av hög kvalitet.

Under sin verksamhetstid har Helsingfors stadsorkester haft 13 chefdirigenter. År 2016 inleddes Susanna Mälki sitt arbete som orkesterns chefdirigent. Under hennes ledning har orkestern utvecklats till en internationellt allt mera aktiv symfoniorkester vars identifierbara klang utgör en viktig del av staden Helsingfors ljudlandskap.

www.helsingforsstadsorkester.fi

FINNJÄVEL

Sali

Kulttuurinautinnot Finnjävelissä ja HKO:n konserteissa

Tervetuloa herkulliselle illalliselle ennen Helsingin kaupunginorkesterin konserttia Finnjävel Saliin!

Salin keittiö valmistaa konserttivieraille 3 ruokalajin illallisen erikoishintaan

VAIN 42€/hlö

(Alku-, pääruoka ja palajuusto. Norm. 51,50€)

Paikkoja on vain rajoitetusti ja edellyttää etukäteen tehtyä pöytävarausta, joten varaa omasi heti alta:

sali@finnjavel.fi
puh. 0300 472 337

Avaamme ravintolan konserttivieraille jo klo 16.30

Tarjous on voimassa vain sykskauden ko. konserttipäivänä edellä mainittuna ajankohdalla. Edun saa esittämällä Helsingin kaupunginorkesterin kausikortin tai konserttilipun.

Tarjousta ei voi yhdistää muihin tarjouksiin / etuihin. Tarjous ei ole voimassa erikoispäivinä tai koske muita erikoismenüitä.

RICHARD STRAUSS

Metamorphoses

In winter 1945, the Vienna State Opera, one of the jewels in the crown of German art and culture, was destroyed by bombs. "The most terrible period of human history is at an end," wrote Richard Strauss (1864–1949) in his diary shortly before Hitler committed suicide. "The twelve year reign of bestiality, ignorance and anti-culture under the greatest criminals, during which Germany's 2000 years of cultural evolution met its doom and irreplaceable monuments of architecture and works of art were destroyed by a criminal soldiery." The following day he decided to compile various sketches he had made in a single work he called *Metamorphoses*. He borrowed the title from the work of the same name by Goethe published in 1790. In Strauss's work the metamorphoses refer not to the themes but to extra-musical change: the rebirth that may follow destruction and death. Writing it gave Strauss a new lease of life, an "artistic Indian summer" that produced the *Four Last Songs* and other great works. Listeners may detect allusions to the *Eroica* and fifth symphonies by Beethoven, Mozart's *Jupiter* symphony, and Bach's G-minor fugue for violin.

RICHARD WAGNER

Tristan and Isolde, Act II

Richard Wagner (1813–1883) has gone down in history as the composer of monolithic operas. The premiere of his four-hour *Tristan and Isolde* in 1865 was the biggest musical event of the decade. Though it is nowadays hailed as a true masterpiece and ground-breaker, many present on that day did not know what to make of it. Clara Schumann called it "the most repugnant thing I have ever seen or heard in all my life"; Hector Berlioz described it as a "chromatic moan", and after seeing it in Bayreuth, Mark Twain commented, "I feel strongly out of place here. Sometimes I feel like the one sane person in the community of the mad." The opera nevertheless affords a new perspective on the concept of genius and madness.

The libretto, also by Wagner, is based on a medieval Celtic legend of forbidden love. Isolde and her maid Brangäne are sailing with Tristan, a knight, and his servant Kurwenal to Cornwall, where Isolde is to marry King Mark. On the way, Tristan and Isolde drink a love potion and fall desperately in love. This, of course, is most unfitting, for Isolde is Mark's trophy and Tristan is his nephew.

Act II takes place on dry land in Mark's royal castle. While the King and his men are out hunting, Isolde awaits Tristan for a secret tryst. He duly arrives and they sing to the night, to love and the death that may ultimately unite them. Brangäne tries to warn them that the men are returning, but Isolde takes no notice and they are discovered. Tristan guesses what awaits him and asks Isolde to join him in the

kingdom of darkness. She agrees. A courtier, Melot, wounds Tristan with his sword and he dies a slow death in Kurwenal's arms.

Act II is the opera's dramatic and musical centre, and it was so new and shocking that its listeners were irrevocably shaken. At no point is the tension eased, it seems; the harmonies are always going somewhere, with hardly ever a breather. Instead of individual numbers, the music unfolds before the listener in a restless stream of chords.

The "Tristan chord" for which the opera is renowned – a chord that is only semi-resolved – was already introduced in the opera's Prelude. It keeps recurring throughout the opera and is possibly the most analysed and most disputed two bars in the entire history of music. It epitomises the idea of unresolved tension that is an integral element of the Tristan and Isolde story. It will not be resolved until their love has been consummated in a kiss and finally death, but that is still far away from the end of Act II.

SUSANNA MÄLKKI

Susanna Mälkki has been Chief Conductor of the Helsinki Philharmonic Orchestra since 2016. The past six musically rich years have guided the orchestra and audiences the world over, featuring theme years devoted to France, Germany, the United States, Britain, Italy, the Far East, Russia and the Slav musical heritage. Mälkki ends her highly-acclaimed tenure as the HPO's Chief Conductor in the 2022/2023 season with a focus on Finland and Finnish music.

One of the most celebrated conductors of her generation, Mälkki repeatedly works with the world's most illustrious orchestras and renowned opera houses. During the 22/23 season she will conduct the opera *Innocence* by Kaija Saariaho at the Royal Opera House, Covent Garden in London and Puccini's *Il Trittico* at the Gran Teatre del Liceu in Barcelona.

During her term, the Helsinki Philharmonic Orchestra has won a reputation for its unusually rich and varied programming, including many notable first performances, joint international commissions and award-winning records. Premieres conducted by Mälkki have included Kaija Saariaho's *Vista*, Felipe Lara's Double Concerto and Enno Poppe's *FETT*. The series of Helsinki Variations commissioned on her initiative will continue at least until 2025.

STUART SKELTON, TRISTAN

Australian Stuart Skelton is one of the most talked-about heroic tenors in the world today. A celebrated Wagner specialist, he has above all won acclaim for his *Tristan*, which he first sang at the Baden-Baden Music Festival with the Berlin Philharmonic conducted by Sir Simon Rattle followed by English National Opera

and the New York Metropolitan. In speaking of Wagner he says, “It’s the meat of my career. I’m happy to flex my Wagnerian muscles and show it’s not all loud and stentorian.” He has also sung in concert versions of *Tristan* at venues such as Verbier, and in 2014 was International Opera Awards’ Male Singer of the Year.

LISE LINDSTROM, ISOLDE

American soprano Lise Lindstrom is best known for her demanding roles in operas by Puccini (*Turandot*), Richard Strauss (*Salomé* and *Elektra*) and Wagner (*Brünnhilde*). In 2016, she received two of Australia’s most prestigious theatre awards for her *Ring* debut at Opera Australia. The part of Isolde had long been on her wish list, and two years ago, she was able to add it to her repertoire on being invited to sing in a concert performance of the opera in Tokyo, but this had to be cancelled. She thus makes her debut in Wagner’s possibly most iconic role tonight – with the Helsinki Philharmonic Orchestra.

JENNY CARLSTEDT, BRANGÄNE

Born in the island province of Åland, Jenny Carlstedt was totally sold on opera on hearing a recording by Anne-Sofie Mutter. After studying at the Sibelius Academy and Guildhall in London, she spent 15 years as a member of the ensemble of Oper Frankfurt, and she has been the soloist at, among others, Glyndebourne, the Hamburg State Opera and the Danish Royal Opera. She can be heard this autumn at the Finnish National Opera, as The Waitress in the opera *Innocence* by Kaija Saariaho, and next spring makes her Covent Garden debut in the same role with Susanna Mälkki conducting.

MARKUS NIEMINEN, KURWENAL

Finnish baritone Markus Nieminen quickly made a name for himself at around the turn of the millennium. He was a member of the solo ensemble of the Vienna State Opera 2001–2005, where his roles included Melot in *Tristan*. He also sang this part on the DG disc of the opera made in 2003. Over the years he has made many guest appearances, at the Finnish National Opera, the Hamburg State Opera, the Semperoper Dresden and the Vienna Volksoper, under conductors including Gerd Albrecht, Philippe Jordan, Fabio Luisi and Seiji Ozawa.

BRINDLEY SHERRATT, KING MARK

English bass Brindley Sherratt was 36 before he began taking on solo work. By that time he had, however, been singing in the BBC Choir for 15 years. “Someone said I had an operatic voice and to have a go at it. I thought I had to get out of the choral world, or I never would”, he said. When he started out on this journey, “It felt like I was launching myself into the abyss. I just got lucky – with some talent of course.” For the first few years he stuck to more lyrical repertoire (*Sparafucile*, *Montano*) before getting deeply immersed in the heavy German bass roles such as Wagner’s Gurnemanz and Hagen, and Richard Strauss’s Baron Ochs.

ROLAND LIIV, MELOT

Estonian tenor Roland Liiv is familiar to many here in Finland, having sung in a number of productions at the Finnish National Opera. This season he can be heard there in Mozart’s *The Magic Flute* and Shostakovich’s *Lady Macbeth of Mtsensk*. In 2004, he was awarded the prestigious music prize of the Estonian Theatre Society for his performances in Carl Maria von Weber’s *Der Freischütz* and Benjamin Britten’s *The Little Sweep*. Roland Liiv has also appeared at venues in his native Estonia and Baugé in France.

THE HELSINKI PHILHARMONIC ORCHESTRA

Established by Robert Kajanus in 1882, the Helsinki Philharmonic Orchestra is a band of 102 musicians annually performing to a total audience of over 110,000. It premiered most of the symphonic works by Jean Sibelius with the composer himself conducting, and continues its commitment to contemporary music by commissioning works by composers both Finnish and foreign.

The HPO also reaches people who cannot attend concerts at the Helsinki Music Centre: by making international tours, sending small ensembles out across the city, providing opportunities for young performers and, through its widerange education programme, making contact with special groups. Now, for the third time, it has invited an entire age group – all the children born in Helsinki in 2020 – to enjoy music with their families over the next seven years.

HKO Screen -concerts and artist interviews streamed live and on demand bring music even close to listener. The orchestra’s partnership with the BIS label further ensures that its performances will be available to all well into the future.

The Helsinki Philharmonic Orchestra has had 13 Chief Conductors. Its most recent, since 2016, is Susanna Mälkki.

I VIULU
I VIOLIN
Pekka Kauppinen I
Jan Söderblom I
Kreeta-Julia Heikkilä II
Kasmir Uusitupa II **
Eija Hartikainen
Katarina Jämsä
Maiju Kauppinen
Kati Kuusava
Helmi Kuusi
Elina Lehto
Ilkka Lehtonen
Jani Lehtonen
Kari Olamaa
Kalinka Pirinen
Petri Päävärinne
Satu Savioja
Elina Viitasaaari
Totti Hakkarainen **

II VIULU
II VIOLIN
Anna-Leena Haikola 4
Paula Sundqvist 4 **
Heini Eklund 6
Teija Kivinen 6
Teppo Ali-Mattila
Eva Ballaz
Matilda Haavisto
Linda Hedlund
Liam Mansfield
Alexander Nikolaeve
Siiri Rasta
Krista Rosenberg
Terhi Ignatius **
Emil Peltola **
Virpi Taskila **

ALTOVIULU
ALTVIOLIN
VIOLA
Atte Kilpeläinen 4
Torsten Tiebout 4
Petteri Pojärvi 6
Lotta Pojärvi 6
Aulikki Haahti-Turunen
Tuomas Huttunen
Kaarina Ikonen
Tiila Kangas
Carmen Moggach
Markus Sallinen
Hajnalka Standi-Pulakka
Valerie Lassfolk **
Deborah Mussafia **
Laura Paakkari **

SELLO
CELLO
Lauri Kankkunen I
Tuomas Ylinen I
Inkeri Eirola II
Basile Ausländer II *
Jaani Helander
Mathias Hortling
Veli-Matti Iljin
Jaakko Rajamäki
Ilmo Saaristo
Saara Sarkimäki
Sanna Palas-Lassila **
Tommi Wesslund **

KONTRABASSO
KONTRABAS
DOUBLE-BASS
Ville Väätäinen 4
Maria Krykov 6
Pauli Pappinen 6
Paul Aksman
Eero Ignatius
Tuomo Matero
Adrian Rigopulos

HUILU
FLOJT
FLUTE
Niamh McKenna 4
Elina Rajas 5
Päivi Korhonen
Pikkolo
Piccolo
Jenny Villanen

OBOE
Hannu Perttilä 4
Jussi Jaatinen 5
Nils Röömussaar 5 *
Englannintorvi
Cor Anglais
Paula Malmivaara

KLARINETTI
KLARINETT
CLARINET
Osmo Linkola 4
Anna-Maija Korsimaa 5
Es-klarinetti
E Flat Clarinet
Petteri Kivioja
Bassoklarinetti
Bass Clarinet
Heikki Nikula

FAGOTTI
FAGOTT
BASSOON
Markus Tuukkanen 4
Mikko-Pekka Svala 5
Kontrafagotti
Contrabassoon
Noora Van Dok
Erkki Suomalainen

KÄYRÄTORVI
VALTHORN
HORN
Ville Hiilivirta 4
Mika Paajanen 4
Sam Parkonen 6
Miska Miettunen
Sakari Niemi
Joonas Seppelin
Marian Strandénus *

TRUMPETTI
TRUMPET
Pasi Pirinen 4
Thomas Bugnot 5
Mika Tuomisalo
Obin Meurin **

PASUUNA
BASUN
TROMBONE
Valteri Malmivirta 4 *
Jussi Vuorinen 5 *
Anu Fagerström
Bassopasuuna
Bass Trombone
Francisco Couto **

TUUBA
TUBA
Petri Keskitalo 4

PATARUMMUT
TIMPANI
Tomi Wikström 4
Mikael Sandström 5

LYOMÄSOITTIMET
SLAGINSTRUMENT
PERCUSSION
Xavi Castello Arandiga 4
Pasi Suomalainen 5

HARPPU
HARPA
HARP
Anni Kuusimäki 4
Minnaleena Jankko 5

ORKESTERI-
JÄRJESTÄJÄT
ORKESTER-
INSPICIENTER
STAGE MANAGERS
Mikko Aspinen
Matti Tähkävuori

I / II KONSERTTIMESTARI /
KONSERTMÄSTARE / LEADER
SOOLOSELLISTI / SOLOCELLIST / PRINCIPAL CELLIST

4 ÄÄNENJOHTAJA / STÄMLEDARE / SECTION PRINCIPAL

5 VUOROTTELEVA ÄÄNENJOHTAJA /
ALTERNERANDE STÄMLEDARE /
ASSOCIATE PRINCIPAL

6 VARÄÄNENJOHTAJA /
VICESTÄMLEDARE / SUB-PRINCIPAL

* VAKITUISEN SOITTAJAN TILAPÄINEN TEHTÄVÄ /
ORDINARIE MUSIKERS TILLFÄLLIGA UPPGIFT /
TEMPORARY POSITION, REGULAR PLAYER

** MÄÄRÄAIKAINEN KIINNITYS /
TIDSBUDET ENGAGEMANG /
TEMPORARY PLAYER

SUSANNA MÄLKKI

kapellimestari / dirigent / conductor

STUART SKELTON tenori / tenor

LISE LINDSTROM sopraano / sopran / soprano

JENNY CARLSTEDT mezzosopraano / mezzosopran / mezzo-soprano

MARKUS NIEMINEN baritoni / baryton / baritone

BRINDLEY SHERRATT baritoni / baryton / baritone

ROLAND LIIV tenori / tenor

Richard Strauss (1864–1949)

Metamorfooseja, tutkielma 23 jousisoittimelle (1945) 26'

Metamorfoser, studie för 23 solostråkar

Metamorphosen, A Study for 23 Solo Strings

Adagio ma non troppo

Poco accelerando

Adagio, tempo primo

väliaika / paus / interval 25 min

Richard Wagner (1813–1883)

Tristan ja Isolde, II näytös (1857–1859)

84'

II akten / II act

Prelude

Scene 1

Hörst du sie noch? (Isolde, Brangäne)

Scene 2

Isolde! Geliebte! (Tristan, Isolde)

O sink hernieder (Tristan, Isolde)

Einsam wachend in der Nacht (Brangäne)

Lausch', Geliebter! (Isolde, Tristan)

Doch unsre Liebe (Isolde, Tristan)

Soll ich lauschen? (Tristan, Isolde)

Scene 3

Rette dich, Tristan! (Kurwenal, Tristan, Merlot)

Tatest du's wirklich? Wähnst du das? (Marke)

O König, das kann ich dir nicht sagen (Tristan)

Verräter! Ha! (Melot, Tristan, Kurwenal)

Libretto suomennos / Översättning av librettotexten / Translation of the libretto

Leena Vallisaari

Konsertti päättyy n. klo 21.30 / Konserten avslutas ca kl 21.30 /

The concert ends at about 21.30